

ECRI

European Commission against Racism and Intolerance
Commission européenne contre le racisme et l'intolérance

CRI (2002) 5
Version roumaine
Romanian version

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței

AL DOILEA RAPORT PRIVIND ROMÂNIA

Adoptat la 22 iunie 2001

Strasbourg, 23 aprilie 2002

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Pentru informații suplimentare despre activitatea Comisiei europene împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) și despre celelalte activități ale Consiliului Europei din acest domeniu, vă rugăm contactați:

Secretariatul ECRI / Secretariat of ECRI
Directoratul General al Drepturilor Omului – DG II /
Directorate General of Human Rights – DG II
Consiliul Europei / Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Vizitați pagina noastră de Internet : www.coe.int/ecri

CUPRINS

INTRODUCERE	5
REZUMAT	6
PARTEA I: PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA SITUAȚIEI.....	7
A. INSTRUMENTE LEGALE INTERNATIONALE	7
B. PREVEDERI CONSTITUȚIONALE ȘI ALTE PREVEDERI DE BAZĂ.....	7
- Legea privind partidele politice	8
- Legea privind confesiunile religioase.....	8
C. PREVEDERILE LEGII PENALE	8
D. PREVEDERILE LEGII CIVILE ȘI ADMINISTRATIVE	9
- Legea administrației publice locale și a autonomiei locale	10
- Legea electorală	10
- Reglementări referitoare la restituirea proprietăților confiscate sau expropriate	10
E. ADMINISTRAREA JUSTIȚIEI	11
- Ajutorul juridic	11
F. INITIATIVE GUVERNAMENTALE SPECIALE DE PROMOVARE A TOLERANȚEI ȘI EGALITĂȚII.....	11
- Organisme specializate și alte instituții	11
- Strategia guvernamentală de îmbunătățire a condițiilor romilor	13
G. EDUCAȚIE ȘI PREGĂTIRE / CREȘTEREA NIVELULUI DE CONȘTIENȚIZARE.....	13
- Educația în școală.....	13
- Creșterea nivelului de informare.....	14
H. PRIMIREA ȘI STATUTUL NEREZIDENȚILOR	14
- Refugiații și azilanții.....	14
I. ACCESUL LA SERVICIILE PUBLICE.....	15
- Accesul la educație	15
J. OCUPAREA FORTEI DE MUNCĂ	16
K. GRUPURI VULNERABILE	17
- Comunitatea Roma/de țigani.....	17
L. CONTROLAREA SITUAȚIEI ÎN ȚARĂ.....	19
- Date și statistici	19
- Date din domeniul poliției	19
M. CONDUITA ANUMITOR INSTITUȚII.....	19
- Poliția	19
- Domeniul juridic	20
N. MEDIA	20
SECȚIA II: PROBLEME DE INTERES DEOSEBIT	21
O. APLICAREA LEGISLATIEI ȘI POLITICILOR DE COMBATERE A RASISMULUI ȘI DISCRIMINĂRII.....	21

P. CLIMATUL DE OPINIE.....	22
BIBLIOGRAFIE.....	24

Introducere

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) este un organism al Consiliului Europei alcătuit din membri independenți. Scopul său este combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței la nivel pan-european și prin perspectiva apărării drepturilor omului.

Unul dintre pilonii programului de lucru al ECRI îl reprezintă abordarea situației din fiecare țară cu ajutorul căreia ea analizează în fiecare stat membru al Consiliului Europei situația în ceea ce privește rasismul și intoleranța și face sugestii și propuneri privind modalitatea de abordare a problemelor identificate.

La sfârșitul anului 1998, ECRI a terminat prima rundă de rapoarte privind situația din fiecare stat membru. Primul raport al ECRI privind România este datat 6 martie 1998 (publicat în martie 1999). A doua etapă de lucru privind situația din fiecare țară, inițiată în ianuarie 1999, atrage după sine perspectiva celui de-al doilea raport pentru fiecare stat membru. Scopul acestor rapoarte este de a continua propunerile făcute în primele rapoarte, de a aduce la zi informațiile conținute în acestea și de a furniza o analiză mai amănunțită a anumitor probleme de interes particular pentru țara respectivă.

O etapă importantă în analiza ECRI privind situația din fiecare țară, o reprezintă procesul de dialog confidențial cu autoritățile naționale ale țării respective înainte de adoptarea raportului final. O nouă procedură în cea de-a doua rundă a rapoartelor pe țări o reprezintă organizarea unei vizite de contactare pentru raportorii ECRI, anterioară elaborării celui de-al doilea raport.

Vizita de contactare în România a avut loc în perioada 8 - 11 mai 2001. În timpul vizitei, raportorii s-au întâlnit cu reprezentanți ai mai multor ministere și ai administrațiilor publice în a căror responsabilitate se află problemele relative la mandatul ECRI. ECRI mulțumește călduros autorităților naționale din România pentru strânsa cooperare în vederea organizării vizitei de lucru și dorește să mulțumească, în mod special, tuturor persoanelor care au avut întâlniri cu delegația, fiecare furnizând multe informații valoroase în domeniul lor de competență. ECRI dorește, de asemenea, să mulțumească ofițerului de legătură național român a cărui eficiență și colaborare au fost foarte apreciate de raportorii ECRI.

Mai mult, ECRI dorește să mulțumească tuturor reprezentanților organizațiilor non-guvernamentale cu care raportorii săi au avut întâlniri în timpul vizitei de contactare, pentru contribuția foarte importantă pe care au avut-o la acest exercițiu.

Raportul care urmează a fost redactat de ECRI pe propria răspundere. El acoperă situația până la data de 22 iunie 2001; orice alte evoluții ulterioare acestei date nu sunt cuprinse în analiza care urmează și nici nu s-a ținut cont de acestea în concluziile și propunerile făcute de ECRI.

Rezumat

România a făcut recent câțiva pași pentru combaterea rasismului și discriminării, inclusiv introducerea unei cuprinzătoare legi anti-discriminare, dezvoltarea unei strategii de îmbunătățire a situației comunității Roma și câteva măsuri privind problema abuzurilor poliției față de membrii grupurilor minoritare. Asemenea măsuri demonstrează o recunoaștere din partea autorităților a faptului că problema rasismului și a intoleranței există în România și că acestea trebuie să fie abordate; în acest sens, cooperarea între autorități și reprezentanții societății civile s-a îmbunătățit și reprezintă o direcție pozitivă pe care ECRI o apreciază.

Oricum, problemele persistă în ceea ce privește lipsa aplicării prevederilor legislative de combatere a rasismului și discriminării, în special în domeniul legii penale și în ceea ce privește climatul de opinie din țară, reflectat în anumite cercuri politice și în media. Comunitatea Roma/țiganilor rămâne în special dezavantajată în toate domeniile vieții și se confruntă cu un nivel semnificativ de discriminare; de remarcat este faptul că problema abuzurilor poliției față de membrii acestui grup minoritar nu a fost rezolvată în întregime.

În raportul care urmează, ECRI recomandă autorităților din România să acționeze în continuare în domenii aflate în mandatul ECRI. Aceste recomandări cuprind, inter alia, necesitatea de a asigura aplicarea consistentă și riguroasă a legislației relevante, de a acționa mai departe în vederea reducerii frecvenței delictelor și abuzurilor poliției în ceea ce privește anumite grupuri minoritare, cu precădere în comunitatea Roma/țiganilor, și necesitatea de a aborda continua persistență a prejudecăților și stereotipurilor din cadrul societății, referitoare la membrii grupurilor minoritare, așa cum se reflectă în anumite discursuri politice și în media.

PARTEA I: PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA SITUAȚIEI

A. Instrumente legale internaționale

1. România a ratificat multe din convențiile internaționale relevante pentru lupta împotriva rasismului și a intoleranței. Așa cum a fost recomandat în primul raport ECRI, România a ratificat Carta socială revizuită în 1999. România a semnat, de asemenea, Protocolul nr. 12 al Convenției europene a drepturilor omului. ECRI a îndemnat autoritățile române să ratifice acest protocol cât mai repede cu putință. ECRI a reiterat, de asemenea, recomandarea ca autoritățile române să facă o declarație asupra articolului 14 al Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, prin care statele acceptă competența Comisiei pentru discriminare rasială de a primi plângeri individuale. Mai mult decât atât, ECRI recomandă autorităților române să ratifice Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare și Convenția europeană privind naționalitatea, care sunt deja semnate și să semneze și să ratifice Convenția europeană privind statutul legal al muncitorilor migranți și Convenția europeană privind participarea străinilor la viața politică la nivel local.
2. În conformitate cu articolul 11 și 20 al Convenției, instrumentele internaționale ratificate de către parlament reprezintă o parte integrantă a legislației interne și astfel sunt direct aplicabile. Prevederile referitoare la drepturile omului au prioritate asupra legislației interne în cazul unei discrepanțe.

B. Prevederi constituționale și alte prevederi de bază

3. Mai multe prevederi constituționale se confruntă cu probleme privind egalitatea și ne-discriminarea; de remarcat este faptul că articolul 30 paragraful 7, interzice, inter alia, instigarea la naționalism, rasismul, ura de clasă sau față de o anumită religie sau discriminarea. Articolul 4, paragraful 2 stabilește egalitatea între cetățeni fără nici o deosebire în ceea ce privește rasa, naționalitatea, originea etnică, limba, religia, sexul, opinia și orientarea politică, averea sau statutul social, în timp ce articolul 16 garantează egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără părtinire sau discriminare. Observând că aceste prevederi se referă în mod clar la cetățeni, ECRI este încântată să afle că o nouă lege privind statutul străinilor, intrată în vigoare din aprilie 2001, prevede în articolul 2, paragraful 1 că: "În România străinii trebuie să se bucure de dreptul de protecție generală a persoanelor și de efectele lor, după cum este garantat de Constituție și de alte legi, la fel ca și de drepturile oferite de tratatele internaționale". Cu toate acestea, ECRI este de părere că garanțiile constituționale privind egalitatea și ne-discriminarea ar trebui extinse pentru a acoperi în mod explicit ne-rezidenții.
4. Alte prevederi constituționale se referă la drepturile grupurilor minoritare; astfel, articolul 6 recunoaște dreptul minorităților naționale de a-și păstra, dezvolta și exprima identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă. Articolul 32 dă dreptul grupurilor minoritare de a învăța și de a fi educați în limba lor maternă, în timp ce libertatea de religie este garantată de articolul 29.
5. În primul său raport, ECRI își exprimă îngrijorarea asupra faptului că prevederile constituționale referitoare la discriminare nu au fost suficient puse în practică. De aceea, ECRI salută adoptarea Ordonanței de Guvern nr. 137/2000 cu privire la prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, care

intenționează să completeze aceste prevederi (vezi mai jos “Prevederile legii civile și administrative”).

- ***Legea privind partidele politice***

6. Legea nr. 27 din aprilie 1996 privind partidele politice interzice partidele care răspândesc, inter alia, naționalismul, ura rasială și religioasă sau instigarea la discriminare. Totuși, se pare că aceste prevederi nu au fost folosite niciodată, în ciuda faptului că Partidul România Mare produce materiale și face declarații care stârnesc clar ostilități împotriva anumitor grupuri minoritare ale populației. ECRI îndeamnă autoritățile române să ia în considerare această problemă și să adopte măsuri, inclusiv aplicarea efectivă a legislației în vigoare, pentru a combate aceste forme de instigare la ură a partidelor politice.

- ***Legea privind confesiunile religioase***

7. Religiile sunt diferențiate în legislația românească sub forma cultelor religioase sau a asociațiilor religioase. Șaptesprezece culte religioase sunt recunoscute ca atare și se bucură de anumite avantaje, inclusiv sprijin financiar din partea statului. Au existat câteva plângeri referitoare la posibilitatea ca religiile recunoscute în mod obișnuit ca asociații religioase să fie înregistrate drept culte religioase. ECRI consideră că aceste probleme trebuie să fie examinate îndeaproape și obiectiv de către autorități.
8. Un nou proiect de lege privind religiile a fost criticat, deoarece pare să pună religia ortodoxă într-o poziție privilegiată ca religie de stat. Proiectul de lege a fost retras de la parlament și este acum revizuit: se pare că au fost prevăzute consultări în această privință cu reprezentanții cultelor religioase din România și cu organizațiile internaționale. ECRI încurajează autoritățile române să se asigure că legea revizuită privind religiile va lua în considerare în întregime opiniile exprimate în timpul acestor consultări.

C. Prevederile legii penale

9. Codul penal interzice la articolul 166 răspândirea propagandei în favoarea unui stat totalitar, inclusiv a unui regim fascist, în timp ce articolul 317 interzice propaganda naționalist-șovinistă și instigarea la ură rasială sau naționalistă. Articolul 247 cuprinde ofensele săvârșite în timpul serviciului de către funcționarii publici care refuză angajarea sau exercitarea drepturilor individuale sau care pun un individ într-o situație de inferioritate datorită naționalității, rasei, sexului sau religiei acestuia. Totuși, se pare că până în prezent aceste prevederi ale legii penale au fost de prea puține ori puse în practică; de exemplu, a fost înregistrată o singură condamnare în baza articolului 317 (referitoare la publicarea unui material antisemit de către un redactor de ziar), deși s-au semnalat mai multe declarații în presă care în mod normal ar cădea sub incidența acestei prevederi. Această situație pare să se schimbe de când au fost introduse, de către Procurorul General, mai multe cazuri sub incidența articolului 317. Nu s-a semnalat nici o condamnare în baza articolului 247, deși au fost raportate ECRI comportamente discriminatorii din partea autorităților, în special la nivel local și cu precădere îndreptate către membrii comunității Roma/țigănilor. De aceea, ECRI îndeamnă autoritățile române să acorde o mai mare prioritate problemei punerii în aplicare a prevederilor legii penale de combatere a rasismului; această problemă va fi tratată ulterior la “Probleme de interes special”.

10. Mai mult decât atât, ECRI atrage atenția că nu există prevederi care să definească delictele comune cu motiv rasist ca delict rasiste specifice, sau care să permită motivării rasiste să fie luată în calcul de către tribunale ca o circumstanță agravantă în momentul pronunțării sentinței. ECRI recomandă ca astfel de prevederi să fie introduse pentru a se ajunge la completarea sistemului legislației penale în acest domeniu.

D. Prevederile legii civile și administrative

11. Recenta introducerea a Ordonanței de Guvern nr.137/2000 asupra prevenirii și sancționării tuturor formelor de discriminare reprezintă un pas important înainte în domeniul legislativ în ceea ce privește combaterea rasismului și a discriminării. În concordanță cu sistemul legislativ român, această ordonanță de guvern a intrat în vigoare din noiembrie 2000, așteptându-se adoptarea ei ca lege de către parlament: din mai 2001 Ordonanța a început să fie discutată în parlament în acest scop. Ordonanța de Guvern nr.137/2000 definește discriminarea directă și indirectă, constrânge fizic și moral persoanele să respecte principiul ne-discriminării, permite acțiunea pozitivă sau măsuri speciale “pentru persoane și grupuri de persoane care aparțin minorităților naționale și pentru comunitățile de minorități naționale, cu scopul de a proteja grupurile dezavantajate care nu se bucură de șanse egale”. Ordonanța acoperă domenii ca: ocuparea forței de muncă, accesul la bunuri și servicii, educația și accesul în locurile publice. Atât indivizii cât și organizațiile non-guvernamentale pot aduce cazurile în fața tribunalului, în numele indivizilor sau grupurilor. Crearea unui Consiliu național de combatere a discriminării este prevăzută pentru a controla aplicarea acestei noi legislații.
12. ECRI salută introducerea acestei legislații care demonstrează bunăvoința din partea autorităților de a recunoaște că problemele rasismului și ale discriminării există în România și dorința lor de a face pași reali spre combaterea acestui fenomen. ECRI speră ca Ordonanța să fie adoptată de parlament cât mai rapid cu putință. În acest sens, au fost exprimate temeri că anumite elemente din cadrul parlamentului pot fi ostile noii legislații anti-discriminare și, în consecință, pot căuta modificarea conținutului sau pot împiedica adoptarea ei. ECRI speră ca aceste temeri să nu fie fondate și că legislația va fi adoptată de parlament fără nici o modificare a conținutului său.
13. Totuși, ECRI este preocupată de faptul că lipsa conștientizării noii legislații în vigoare înseamnă că aceasta nu este încă folosită, în pofida faptului că tipurile de discriminare pe care aceasta le acoperă, de exemplu: discriminarea la angajare și discriminarea în privința accesului în locurile publice, sunt deseori raportate că apar, în special în ce privește membrii comunității Roma/țigănilor. De exemplu, s-a raportat că primul caz adus sub incidența legislației anti-discriminare a fost suspendat datorită lipsei de cunoaștere a acestei părți din legislație de către tribunalul respectiv. ECRI ia notă de faptul că acest Consiliul național de combatere a discriminării care, potrivit Ordonanței, trebuia înființat nu mai târziu de 60 de zile după intrarea în vigoare a acesteia, nu s-a creat încă; mai mult decât atât, au fost exprimate preocupări cu privire la alcătuirea și funcțiile sale care nu sunt încă bine definite (vezi “Organizații specializate și alte instituții” mai jos).

14. ECRI speră că Ordonanța Guvernamentală 137/2000 va fi acceptată de către parlament, cât mai rapid, fără alte modificări și că se vor face pași importanți pentru a se asigura aplicarea ei completă, inclusiv pentru crearea Consiliului național de combatere a discriminării cu o alcătuire și un mandat conform sarcinilor lui. În această privință ECRI atrage atenția autorităților române asupra Recomandării nr. 2 de politică generală privind organizațiile specializate de combaterea rasismului și discriminării. De asemenea, ECRI încurajează autoritățile să continue cu prioritate eforturile de promovare a măsurilor de creștere a conștientizării la toate nivelurile în rândul publicului larg, al angajatorilor și al persoanelor care oferă servicii publice, în special în rândul celor responsabili cu aplicarea legislației, cum ar fi cei din sistemul judecătoresc și juridic.

- ***Legea administrației publice locale și a autonomiei locale***

15. Noua lege a administrației publice locale și a autonomiei locale prevede, la nivel local, măsuri referitoare la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale. Acolo unde o minoritate națională se compune din mai mult de 20% din populația unei localități, limba minorității poate fi folosită, dacă se solicită în, inter alia, comunicarea scrisă sau orală cu autoritățile locale și la indicatoarele publice și anunțuri. ECRI salută aceste amendamente la legea anterioară a administrației publice locale și speră ca aplicarea lor în totalitate să fie monitorizată îndeaproape. Totuși, ECRI aduce la cunoștință faptul că unele grupuri minoritare nu vor beneficia integral de aceste prevederi, deoarece ele rareori compun 20% din populația unei localități, grupurile fiind mai mult dispersate și este de părere că impactul noilor prevederi asupra situației diferitelor grupuri minoritare din România ar trebui să fie subiectul unor viitoare considerente.

- ***Legea electorală***

16. Datorită modificărilor legii electorale anterioare alegerilor locale din iunie 2000, pragul electoral pentru candidați a fost stabilit la 5%. Această prevedere a avut un impact negativ în ceea ce privește reprezentarea unor anumite grupuri minoritare, mai cu seamă a reprezentanților comunității Roma/țiganilor, în posturile obținute în urma alegerilor la nivel local, cum ar fi posturile de consilieri locali. ECRI recomandă ca autoritățile române să reconsidere acest prag în lumina efectului pe care l-a avut asupra reprezentării grupului minoritar în viața politică la nivel local.

17. La nivel național, fiecare minoritate națională are automat dreptul la un loc în parlament, chiar dacă reprezentanții ei nu întrunesc pragul de voturi de 5%. S-a comentat faptul că anumite grupuri minoritare, cum ar fi comunitatea Roma/țiganilor, sunt sub-reprezentate în parlament în comparație cu dimensiunea lor numerică.

- ***Reglementări referitoare la restituirea proprietăților confiscate sau expropriate***

18. În primul său raport, ECRI a făcut cunoscut faptul că au persistat anumite dificultăți în ce privește restituirea proprietăților bisericilor și comunităților care au fost confiscate sau expropriate sub regimul comunist. Autoritățile au luat măsuri de rezolvare a acestei probleme fie prin restituirea proprietății originale fie prin compensație. Situația este complicată de faptul că multe dintre clădirile confiscate sunt acum folosite ca instituții publice, cum ar fi școlile sau au fost

achiziționate, bona fide, de persoane private. Au existat anumite plângeri în sensul că principiile și modul de aplicare a sistemului de compensare nu reprezintă o soluție acceptabilă, iar clădirile și locurile de rugăciune ar trebui returnate în mai multe cazuri comunităților cărora le-au fost expropriate. Deși recunoaște dificultățile și complicațiile comportate, ECRI încurajează autoritățile să-și continue eforturile de rezolvare a acestei probleme spre satisfacția părților implicate.

E. Administrarea justiției

19. ECRI este foarte îngrijorată de raportarea discriminării care încă apare într-un mod semnificativ în domeniul administrării justiției, mai ales în ceea ce privește membrii comunității Roma/țiganilor. Problemele majore persistă, în special, în modul în care poliția tratează membrii acestei comunități, o problemă care este aprofundată sub titlul “Conduita anumitor instituții”. În ceea ce privește tribunalele și pronunțarea sentințelor, s-a raportat că membrii comunității Roma/țiganilor tind să primească sentințe disproporționat de grele (vezi mai jos, sub titlul “Conduita anumitor instituții”). ECRI îndeamnă autoritățile române să inițieze o reevaluare a funcționării sistemului judiciar pentru a lămuri modul în care apare discriminarea în administrarea justiției. Ar trebui luate măsuri pentru a combate asemenea discriminări, inclusiv realizarea unei pregătiri speciale în domeniul ne-discriminării pentru viitori judecători și o pregătire la locul de muncă pentru judecătorii deja numiți, precum și alte măsuri de combatere a practicilor discriminatorii din sfera poliției.

- Ajutorul juridic

20. În special în contextul unui nou organism legislativ anti-discriminatoriu, ECRI subliniază importanța asigurării pentru toți membrii societății, inclusiv pentru cei care sunt cei mai dezavantajați din punct de vedere economic și social, a accesului la sistemul de justiție, pentru a îndrepta orice act rasist sau discriminatoriu experimentat. De aceea, ECRI recomandă ca sistemul de ajutor juridic gratuit să fie larg mediatizat pentru a se asigura că victimele discriminării se bucură de accesul la recursul legal: inițiativele în acest domeniu pot fi dezvoltate împreună cu organizațiile non-guvernamentale care acționează în domeniul combaterii rasismului și a discriminării.

F. Inițiative guvernamentale speciale de promovare a toleranței și egalității

- Organisme specializate și alte instituții

Consiliul Național de Combatere a Discriminării

21. Acest organism, care este prevăzut în Ordonanța de Guvern nr.137/2000 referitoare la prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, nu a fost încă înființat, iar rolul și componența sa exactă nu sunt clare încă, deși a fost raportat ca un organism inter-ministerial și ca atare, parte a structurii guvernamentale. În acest sens, ECRI atrage atenția asupra Recomandării nr. 2 de politică generală privind organismele specializate de combatere a rasismului și discriminării, în care ECRI specifică principalele calități și funcții ale unor asemenea organisme. În această recomandare, ECRI subliniază importanța asigurării independenței unui astfel de organism față de guvern și față de scena politică și notează că funcțiile sale pot include supravegherea și implementarea

legislației în domeniul anti-discriminării, oferind în același timp sfaturi și asistență victimelor discriminării, aducând din proprie inițiativă cazuri în fața tribunalului și furnizând informații și sfaturi organismelor și instituțiilor relevante, inclusiv organismelor și instituțiilor de stat. ECRI considera că noul Consiliu național de combatere a discriminării ar trebui dezvoltat în mod ideal de-a lungul liniei stabilite în această recomandare și îndeamnă autoritățile să ia în considerare îndeaproape problema referitoare la modul în care Consiliul și-ar îndeplini cel mai bine scopul din punct de vedere al alcătuirii și al mandatului.

Avocatul poporului

22. Acest organism care funcționează ca un Avocat al Poporului, a fost creat în 1997 și are obligația de a se ocupa de plângerile persoanelor care consideră că drepturile și libertățile lor civile nu au fost respectate de către autorități. Avocatul Poporului este numit de senat pe o perioadă de patru ani și este organizat pe cinci departamente dintre care unul se ocupă, inter alia, de problemele minorităților naționale. Instituția Avocatului Poporului s-a confruntat cu plângeri din aria de interes a ECRI, multe dintre ele făcând referire la discriminarea împotriva membrilor comunității Roma/țiganilor. De exemplu, au fost cercetate plângerile privind discriminarea și maltratarea romilor/țiganilor de către poliție, publicitatea discriminatorie pentru locurile de muncă de la care se preciza că romii/țiganii sunt excluși (publicitate care a fost făcută în cadrul Agenției Naționale a Ocupării Forței de Muncă) și interzicerea intrării lor în diferite locuri publice.
23. ECRI consideră că instituția Avocatului Poporului are de jucat un rol important în crearea unei instituții la care indivizii să poată apela cu plângeri privitoare la acte de discriminare, în urmărirea gradului de discriminare din România și în furnizarea de informații și expertize pentru proiectele legislative. În acest sens, ECRI este mulțumită să afle că un nou proiect de lege înaintat parlamentului ar conduce la o consultare obligatorie a parlamentului cu Avocatul Poporului cu privire la problemele legate de drepturile omului. ECRI atrage atenția că mulți indivizi preferă să aducă plângerile personal la instituția Avocatului Poporului și de aceea recomandă autorităților să asigure acestui organism resurse și personal suplimentar care să-i permită să-și deschidă filiale la nivel regional, în vederea înlesnirii acestor contacte.

Departamentul de Relații Interetnice

24. Departamentul pentru Protecția Minorităților Naționale (DPMN) a fost creat în 1997 sub directa supraveghere a primului ministru, răspunzând de elaborarea și consultanța privind legislația, urmărirea legislației în vigoare, cooperarea cu organizațiile non-guvernamentale și internaționale și administrarea asistenței tehnice și financiare asigurată minorităților naționale. După alegerile generale din noiembrie 2000, acest departament a fost inclus într-un nou minister, Ministerul Informațiilor Publice, și redenumit Departamentul pentru Relații Interetnice. Acum el este coordonat de un secretar de stat și trei adjuncți: unul se ocupă de Oficiul Național pentru Romi, un al doilea este responsabil de minoritatea maghiară, iar al treilea de minoritatea germană. Departamentul a avut o contribuție importantă în elaborarea Ordonanței de Guvern nr.137/2000 referitoare la prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare și la pregătirea Strategiei pentru îmbunătățirea condițiilor Roma (a se vedea "Grupuri vulnerabile" mai jos). ECRI încurajează guvernul român să continue să acorde o mai mare prioritate activităților departamentului și să se asigure că acesta primește suficiente fonduri și resurse pentru a îndeplini cu succes

obiectivele sale atât la nivel național cât și la nivel regional. În mod special, ECRI consideră că resursele umane și financiare alocate Oficiului Național pentru Romi ar trebui mărite pentru a preîntâmpina volumul mare de muncă implicat în aplicarea seriei de măsuri propuse pentru îmbunătățirea situației comunității Roma/țiganilor în România.

Consiliul pentru Minoritățile Naționale

25. Consiliul pentru Minoritățile Naționale (CMN) a fost creat în 1993 ca un organism consultativ al guvernului și a devenit principalul partener din cadrul societății civile al fostului Departament pentru Protecția Minorităților Naționale (DPMN). Este alcătuit din reprezentanți ai tuturor minorităților reprezentate în parlament și constituie un forum unde minoritățile naționale pot aduce în atenția autorităților problemele care-i preocupă. După restructurarea DPMN-ului, CMN și-a continuat rolul său consultativ, deși membrii săi și-au exprimat față de ECRI îngrijorarea deoarece nu s-au pus încă bazele legale ale statutului său în cadrul noii organizații¹ și deoarece noua structură organizatorică poate însemna că minoritățile naționale au o legătură mai puțin directă cu guvernul. Au fost, de asemenea, exprimate temeri pentru faptul că acum s-ar putea acorda mai puțină atenție opiniei CNM în ceea ce privește alocarea bugetară pentru diversele grupuri minoritare. ECRI speră că temerile exprimate de membrii CNM vor fi atenuate cât mai curând posibil și că acest organism va juca un rol central ca organism consultativ al societății civile, care să reprezinte preocupările și nevoile diferitelor minorități naționale din România.

- Strategia guvernamentală de îmbunătățire a condițiilor romilor

26. Noua Strategie pentru îmbunătățirea condițiilor romilor adoptată de guvern pune bazele a patru organisme: Comisia comună de implementare și monitorizare, Comisia ministerială privind romii, Birourile regionale privind romii și experții locali în problemele romilor, care vor asigura, inter alia, o legătură directă între comunitățile Roma/țiganilor și guvern. A fost constituit, de asemenea, un nou birou în cadrul structurii președinției: Consilierul Prezidențial pentru Minorități (care în prezent este o persoană de origine Roma).

G. Educație și pregătire / Creșterea nivelului de conștientizare

- Educația în școală

27. Învățarea drepturilor omului a fost introdusă recent în școli ca materie în aria curriculară de "educație civică". Totuși, s-a comentat în general că predarea problemelor legate de drepturile omului este mai degrabă didactică și teoretică și nu poate avea succes în atragerea interesului și sentimentelor elevilor. S-a comentat, de asemenea, că istoria, cultura și identitatea diferitelor grupuri minoritare, care sunt parte integrantă a societății românești, nu sunt suficient reflectate în diferitele materii, în mod special în ceea ce privește predarea istoriei României. ECRI recomandă elaborarea unor metode mai interactive și mai dinamice de învățare a copiilor despre problemele rasismului și intoleranței și că materialele didactice introduse trebuie să reflecte mai îndeaproape diversitatea naturii societății române și contribuția adusă de diferite grupuri minoritare de-a lungul istoriei țării și în prezent.

¹ Decizia Guvernului nr. 589/2001 asupra statutului Consiliului pentru Minoritățile Naționale a fost recent adoptată.

- **Creșterea nivelului de informare**

28. Vezi mai jos în "Climatul de opinie" din "Probleme de interes special".

H. Primirea și statutul nerezidenților

- **Refugiații și azilanții**

29. Ordonanța de Guvern nr. 102/2000 elaborată în colaborare cu Înaltul Comisariat pentru Refugiați al Organizației Națiunilor Unite (UNHCR), reglementează primirea și statutul refugiaților în România. Oficiul Național pentru Refugiați a fost creat la sfârșitul anului 2000 cu scopul de a prelucra și a decide asupra cererilor privind statutul de refugiat și de a face față tuturor aspectelor de primire a azilanților și a refugiaților, cum ar fi cazarea, asigurarea hranei și a asistenței medicale și a problemelor legate de integrare. Numărul cererilor de azil este în creștere și au fost făcuți pași pentru a rezolva această creștere, cum ar fi crearea centrelor de azil pentru cazarea persoanelor care nu au nici un mijloc de a se întreține. Deciziile asupra cererilor de azil sunt preluate de către Oficiul pentru Refugiați; contestațiile pot fi făcute prin sistemul judecătoresc, în două instanțe. Organizațiile non-guvernamentale acordă sfaturi și consultanță juridică și lucrează la punctele de frontieră și în centrele de azil.
30. Deși este încă devreme să se facă o evaluare a funcționării noului cadru legal și administrativ pentru tratarea refugiaților și azilanților, ECRI speră ca posibilele domenii de interes identificate de diferite părți ulterior acestor evoluții să fie rezolvate în mod satisfăcător. Aceste preocupări se referă, inter alia, la situația azilanților care au fost ținuti o lungă perioadă în detenție administrativă și la posibilele erori din cadrul procesului de luare a deciziilor privind acordarea statutului de refugiat. ECRI subliniază în special nevoia de a se asigura ca oficialii care se confruntă cu cereri de azil la punctele de frontieră și în interiorul țării să beneficieze de o pregătire în domeniul drepturilor omului și în ce privește tratarea într-o manieră ne-discriminatorie a persoanelor care provin din diferite medii și culturi.
31. Așa cum prevăd măsurile de integrare, Comitetul Român pentru Problemele de Migrare a alcătuit un Program de integrare națională a refugiaților care va intra în vigoare în colaborare cu Înalta Comisie a Refugiaților din cadrul Națiunilor Unite și cu organizații ne-guvernamentale. Programul abordează următoarele domenii: independența economică, asistența medicală, educația, viața comunității și prevede măsuri speciale pentru categorii vulnerabile cum ar fi: femei singure, familii cu un singur părinte și minori fără părinți. ECRI încurajează aplicarea și dezvoltarea unor asemenea strategii, luând în considerare că numărul de refugiați care se stabilesc în România probabil va continua să crească în următorii ani și, în consecință, problemele integrării vor deveni, probabil, din ce în ce mai importante.

I. Accesul la serviciile publice

- *Accesul la educație*

32. În ultimii ani au fost făcute eforturi pentru îmbunătățirea sistemului de învățământ pentru minoritățile naționale. În 2000 au fost înființate, în diferite regiuni noi, clase pentru grupuri de minorități, inclusiv turci, ucrainenii și germanii, în timp ce, la nivel universitar, o secție de limba turcă și trei secții de limba maghiară au fost introduse. Amendamentele la legea învățământului adoptată în 1999 au răspuns câtorva dintre solicitările minorității maghiare. O universitate maghiară privată își va începe cursurile în octombrie 2001 în Miercurea Ciuc; ea va fi finanțată cu ajutorul statului maghiar. Deși vechea solicitare privind o universitate publică în limba maghiară, menționată în primul raport ECRI, nu a fost rezolvată, noua lege prevede "posibilitatea înființării universităților multiculturale, în conformitate cu legi speciale". S-au făcut câțiva pași spre crearea unei universități multiculturale la Cluj (Universitatea Babeș Bolyai) care are departamente în limba română, maghiară și germană.
33. Cu toate aceste îmbunătățiri, s-a raportat că învățământul pentru minoritățile naționale a rămas încă inegal, câteva grupuri de minorități bucurându-se de prevederi bine alcătuite privind învățământul în limba maternă în timp ce altele au dificultăți privind accesul la educația în limba maternă, în special în regiunile în care grupurile de minorități sunt dispersate. S-a raportat că legea învățământului nu este aplicată întotdeauna la nivel local în ce privește alocațiile bugetare pentru educația limbilor minoritare și aprovizionarea cu manuale. În pofida alocărilor bugetare limitate pentru învățământ în general, ECRI are convingerea că sfera învățământului pentru minoritățile naționale trebuie să rămână o prioritate și că trebuie luate măsuri pentru a se asigura ca toate grupurile minorităților să beneficieze de prevederile legii învățământului referitoare la învățământul în limba maternă. În special, trebuie acordată atenție pentru a se asigura ca un număr suficient de profesori de diverse limbi minoritare să fie pregătiți și recrutați și ca manuale adecvate să fie produse și distribuite. Mai mult decât atât, în lumina plângerilor grupurilor de minorități că predarea în limba maternă a fost prezentată ca obiect opțional în afara curriculum-ului și a orelor școlare de bază, ECRI a aflat cu plăcere că intenția este de a re-încorpora această predare în curriculum-ul de bază. Grupurile de minorități și-au exprimat, de asemenea, dorința ca inspectorii școlari responsabili de fiecare minoritate să fie numiți astfel încât să acopere diferite regiuni: în prezent sunt posturi cu jumătate de normă pentru fiecare minoritate. ECRI a aflat cu plăcere că planurile de reducere a numărului de inspectorii școlari responsabili de fiecare minoritate, în special în ce privește comunitatea Roma/țigănilor, nu vor fi aplicate și încurajează autoritățile să continue să ia în considerare problema referitoare la modalitatea în care învățământul pentru minorități poate fi condus și protejat cel mai bine într-o strânsă colaborare cu respectivele comunități.
34. Minoritatea Roma/țigănilor, ca și în marea majoritate a celorlalte țări este în mod deosebit dezavantajată în ce privește educația, având niveluri ridicate de absentism și abandon școlar. ECRI a aflat cu plăcere că numărul copiilor care studiază limba Romany a crescut, că sunt recrutați mai mulți profesori Roma/țigani și a subliniat importanța acestor profesori ca modele pentru copii. ECRI regretă oricum că directorii de școală au, nu aparent, puterea discreționară să decidă asupra înființării în școlile lor a claselor Romany, în timp ce în trecut astfel de clase erau obligatorii la solicitarea unui grup de părinți. Din ce în ce mai mult, ECRI este în mod deosebit de interesată să afle dacă

practicile discriminatorii ale unor profesori persistă, incluzând practica plasării copiilor Roma în spatele clasei și a tratării lor diferențiate față de alți copii din clasă. S-a raportat, de asemenea, că anumiți profesori nu doresc să predea copiilor Roma, performanțele lor proprii fiind evaluate în concordanță cu acumulările educaționale ale elevilor lor, fiindu-le teamă că nivelul mediu al acestor acumulări va fi supus riscului, ca urmare a deselor rezultate slabe ale copiilor Roma/țigani. Chiar dacă astfel de discriminare nu constituie o reflectare a discriminării instituționale, ECRI consideră că este foarte important să se depună eforturi în sensul prevenirii apariției acestora. Aceste eforturi ar putea include măsuri preventive cum ar fi: pregătirea specializată pentru profesorii care lucrează cu copiii Roma/țigani dar și aplicarea sancțiunilor sau a altor măsuri care să stopeze astfel de practici când apar.

35. Sunt prevăzute și alte măsuri pentru îmbunătățirea situației comunității Roma/țigani, în ce privește educația, incluzând modificările legii învățământului care ar permite un sistem educativ mai flexibil pentru copiii și tinerii care au carențe în educație, de exemplu: sunt prevăzute posibilități de a parcurge școala printr-un program limitat, educația acasă și la distanță. Există deja un sistem de locuri rezervate pentru studenții Roma/țigani la nivel terțiar și există planuri pentru a introduce locuri rezervate pentru studenții Roma/țigani la Academia de Poliție. ECRI speră ca astfel de măsuri să fie puse în aplicare fără întârziere și ca efectivitatea lor în ridicarea gradului de acumulare educațională a copiilor Roma/țigani dezavantajați să fie urmărită și evaluată îndeaproape.

J. Ocuparea forței de muncă

36. În sfera ocupării forței de muncă, comunitatea Roma/de țigani este, din nou, minoritatea care are de a face cu un dezavantaj special. Deși statisticile privind șomajul nu identifică diferitele grupuri etnice, este cunoscut că membrii comunității Roma/țiganilor se confruntă cu niveluri ridicate de șomaj iar atunci când sunt angajați li se încredințează posturi de nivel scăzut. Deși acest fapt este deseori prezentat ca o problemă socială legată de situația dezavantajată a comunității Roma/de țigani din diferitele domenii ale vieții, în special învățământul și educația vocațională, ECRI subliniază rolul pe care îl joacă discriminarea și rasismul în ce privește situația comunității Roma/de țigani în sfera ocupării forței de muncă. ECRI este foarte neliniștită constatând că în ciuda existenței legislației care interzice discriminarea în general, incluzând pe cea din cadrul ocupării forței de muncă și a legislației care interzice discriminarea prin publicitate (legea privind publicitatea), sunt încă publicate în ziare anunțuri privind existența unor locuri de muncă unde Roma/țiganii nu sunt primiți. ECRI își exprimă dezaprobarea expresă privind faptul că o astfel de publicitate a fost afișată în cadrul agențiilor naționale de ocupare a forței de muncă și că Roma/țiganii care au aplicat la agențiile naționale de ocupare a forței de muncă pentru a găsi de lucru au fost transferați organizațiilor Roma/de țigani în loc să fie asistați în căutarea locurilor de muncă de către agenție. Apare evident faptul că au fost luate măsuri insuficiente pentru combaterea acestor forme de discriminare.
37. În acest context, ECRI a aflat cu plăcere că au fost introduse măsuri pentru îmbunătățirea situației comunității Roma/de țigani pe piața muncii, incluzând cursuri de pregătire profesională, împrumuturi preferențiale pentru începerea unor mici afaceri și parteneriate cu patronii pentru a încuraja angajarea Romilor/țiganilor în posturi susținute inițial financiar de agențiile naționale de ocupare a forței de muncă. ECRI speră ca astfel de măsuri să fie rapid puse în

aplicare și dezvoltate, împreună cu sistemul lor de evaluare. ECRI subliniază, de asemenea, importanța realizării unor pași pentru diminuarea manifestărilor concrete de discriminare de pe piața muncii, incluzând măsuri de creștere a conștientizării printre angajatori și oficialii din agențiile de ocupare a forței de muncă, a legislației în vigoare care interzice discriminarea de tipul mai sus prezentat și a convingerii reale de a pedepsi astfel de forme de discriminare atunci când acestea sunt descoperite. În ce privește legea publicității, ECRI a aflat cu dezamăgire că, deși au fost prevăzute persoane de contact la nivel local, cărora să li se adreseze plângerile privind publicitatea discriminatorie, aceste posturi nu au fost ocupate. ECRI consideră că acest sistem trebuie pus în aplicare fără întârziere și însoțit de campanii de informare care să asigure buna cunoaștere în rândul marelui public a interzicerii acestor forme de discriminare și a metodelor lor de corectare.

38. În ce privește situația ocupării forței de muncă din cadrul celorlalte minorități din România s-a convenit faptul că, deși nu se confruntă în general cu discriminarea în măsura în care se confruntă comunitatea Roma/de țigani, ele sunt sub-reprezentate la nivelul unor posturi mai înalte din anumite zone ale locurilor de muncă din sectorul public, cum ar fi: domeniul judiciar, al forțelor de poliție și al armatei. S-a raportat, de asemenea, că pentru anumite posturi, cum ar fi postul de director de școală, membrii minorităților sunt sub-reprezențați, chiar și în regiunile în care minoritatea respectivă alcătuiește cea mai mare parte a populației. ECRI consideră că această situație necesită examinarea posibilelor practici discriminatorii și că aceste măsuri, incluzând măsurile pozitive, ar trebui luate pentru ca membrii minorităților să fie reprezentanți la toate nivelurile instituționale ale societății.

K. Grupuri vulnerabile

Această secțiune acoperă anumite minorități care pot fi în mod deosebit vulnerabile față de problemele rasismului, discriminării și intoleranței în țara în cauză. Nu se intenționează realizarea unei imagini generale asupra tuturor minorităților din țară și nici insinuarea că grupurile nementionate nu sunt confruntate cu problema rasismului sau cu discriminarea.

- Comunitatea Roma/de țigani

39. Comunitatea Roma/de țigani este în mod deosebit vulnerabilă față de discriminare și este dezavantajată în multe sectoare ale vieții, după cum este subliniat în altă parte a acestui raport. Ea este, de asemenea, obiectul unor prejudecăți continue și a rasismului din partea comunității majoritare, în pofida faptului că violentele conflicte care au avut loc în anii 1990 par să fi dispărut. Stereotipurile privind comunitatea Roma/de țigani persistă și sunt reflectate în atitudinile societății, în prezentările făcute de media problematicii acestei comunități și în pozițiile adoptate de anumiți politicieni și anumite partide politice (a se vedea "Climatul de opinie", "Problemele de importanță deosebită"). Există o tendință de blamare a comunității Roma/de țigani ca urmare a propriilor ei probleme și ca urmare a problemelor societății în general, și de a percepe această comunitate ca un risc sau chiar ca o amenințare la adresa societății împotriva căreia ar trebui luate măsuri represive. Aceste atitudini sunt manifestate printr-o discriminare clară în multe domenii ale vieții, în special în educație, în ocuparea forței de muncă și privind accesul în locurile publice, cum ar fi: barurile și restaurantele.

40. ECRI a aflat cu plăcere despre definitivarea recentă a Strategiei naționale guvernamentale pentru îmbunătățirea situației Roma în colaborare cu organizațiile Roma/de țigani. Această strategie prevede măsuri pentru toate domeniile vieții și are scopul, printre altele, de a remedia prejudecățile, stereotipurile și practicile discriminatorii ale funcționarilor față de comunitatea Roma/de țigani, de a schimba opinia publică asupra Romilor, de a preveni discriminarea instituțională și socială a romilor și de a asigura romilor oportunități egale pentru a atinge un standard decent de viață. Strategia reprezintă un program pe zece ani care începe în 2001 și care conține un plan de acțiune pe termen mediu cu o durată de 4 ani. ECRI încurajează cu seriozitate autoritățile românești să folosească momentul și buna intenție generată de adoptarea Strategiei, care a fost bine primită de societatea civilă și să asigure ca resursele necesare și sprijinul politic să fie disponibile pentru a se aplica în mod concret întreaga gamă de măsuri prevăzute. ECRI subliniază importanța implicării continue a partenerilor din societatea civilă în aplicarea strategiei și construirea de mecanisme pentru evaluarea și reorientarea ei, când este nevoie.
41. Un grup în mod deosebit vulnerabil din cadrul comunității Roma/de țigani este alcătuit din acele persoane care nu posedă o carte de identitate sau alte documente, cum ar fi certificatul de naștere. Aceste persoane nu au posibilitatea să obțină beneficii conform prevederilor referitoare la locuințe, domeniul social sau al sănătății și sunt excluse din alte domenii, cum ar fi locurile de muncă, având în vedere că toate aceste domenii sunt dependente de existența unei cărți de identitate. Ei sunt în mod deosebit vulnerabili în relațiile lor cu poliția și cu autoritățile locale. În acest sens, ECRI deplânge recenta declarație a primarului Bucureștiului în care se preciza că toate persoanele fără un permis de rezidență valabil vor fi date afară din oraș.
42. În colaborare cu sectorul ne-guvernamental a fost inițiat un proiect pilot pentru identificarea persoanelor fără documente de identitate și pentru rezolvarea situației acestora. Oricum, se estimează că încă multe persoane nu au documente oficiale și că această situație poate încă persista în viitor în ce privește copiii acestor persoane. ECRI este îngrijorată să afle că există cazuri în care poliția ia astfel de persoane în custodie pe baza absenței documentelor de identitate și că nu se iau, ca urmare, măsuri pentru reglementarea situației. S-a raportat, de asemenea, că anumiți oficiali publici nu facilitează demersul de obținere a documentelor oficiale făcut de aceste persoane care de multe ori nu știu să scrie. Opinia ECRI este că măsurile întreprinse în colaborare cu reprezentanții societății civile ar trebui extinse și accelerate pentru a regulariza situația acestor persoane care nu au documente valabile. Astfel de măsuri ar trebui să includă campanii de creștere a gradului de conștientizare a avantajelor obținerii documentelor de identitate și a procedurilor de obținere, pregătirea specializată a persoanelor care răspund de asistarea acestor persoane în obținerea documentației corecte și măsuri care să asigure ca procedurile administrative implicate să fie accesibile și ușoare.

L. Controlarea situației în țară

- Date și statistici

43. Recensământul din 1992 a fost întreprins în concordanță cu metodologia internațională și a inclus autoidentificarea voluntară a indivizilor ca membri ai minorităților. Informația obținută în cadrul recensământului a fost comparată, de asemenea, cu alte date demografice pentru a se obține o imagine asupra situației minorităților în ce privește diferitele domenii ale vieții, cum ar fi situația economică și nivelul educațional. O lacună importantă identificată ca urmare a colectării informațiilor în timpul recensământului este subestimarea dimensiunii comunității Roma/țiganilor în România. Este știut în general că mulți Roma/țigani nu au dorit să se identifice ca atare din numeroase motive, cum ar fi teama față de cum ar putea fi utilizată informația sau o lipsă a conștiinței etnice. De fapt, se estimează că este mult mai largă comunitatea Roma/țiganilor decât cifra de 400 000 identificată în cadrul recensământului și că mai mult de 1 milion de Roma/țigani trăiesc probabil în România. Se speră ca la următorul recensământ care va avea loc probabil în 2002 să se obțină o cifră mult mai exactă ca urmare a situației în schimbare din România iar creșterea conștiinței Roma poate încuraja mai mult Roma/țiganii să se identifice pe sine ca atare, mai ales de când rezultatele recensământului în ce privește minoritățile naționale oferă o bază pentru reprezentarea politică a acelor grupuri.

- Date din domeniul poliției

44. ECRI este foarte neliniștită aflând de practica unei părți a poliției de a furniza presei informații despre originea etnică a suspectilor de crimă. Astfel de date au fost greșit utilizate, de exemplu în rapoartele ziarelor care se concentrau asupra originii etnice a preținșilor criminali și care au contribuit la menținerea prejudecăților și stereotipurilor din cadrul societății împotriva comunității Roma/țiganilor. S-a raportat, de asemenea, că la nivel local poliția are tendința de a înregistra originea etnică a preținșilor criminali bazându-se pe propriile lor supoziții. Deși autoritățile polițienești au emis instrucțiuni care interzic transmiterea datelor etnice de această natură către presă, practica nu a fost oprită complet. ECRI consideră necesar să se facă pași spre analizarea cazurilor în care astfel de date au fost obținute de presă iar ofițerii de poliție implicați ar trebui sancționați, în scopul opririi definitive a practicilor de acest gen.

M. Conduita anumitor instituții

- Poliția

45. În primul ei raport, ECRI a atras atenția asupra problemei comportării neadecvate și a tratamentului rău față de membrii minorităților, în special membrii comunității Roma/țiganilor, și a solicitat intensificarea inițiativelor de pregătire a ofițerilor de poliție pentru a combate astfel de practici. De aceea, ECRI a aflat cu plăcere că autoritățile polițienești au inițiat programe pentru a schimba mentalitățile și obiceiurile ofițerilor de poliție față de grupurile vulnerabile, în special minoritatea Roma/țiganilor, incluzând organizarea de seminarii la nivel central și local în cooperare cu reprezentanții grupurilor țintă pentru îmbunătățirea comunicării și înțelegerii. Există, de asemenea, planuri ca parte a Strategiei naționale pentru Roma să se păstreze locuri la Academia de

Poliție pentru recruții Roma. Aceste inițiative se pare că aparent au deschis oportunitățile pentru dialog și îmbunătățirea situației.

46. În orice caz, grave probleme persistă între timp de-a lungul țării în ce privește atitudinea și comportamentul poliției față de membrii comunității Roma/țiganilor. ECRI regretă, în special că acele cazuri de violență a poliției împotriva membrilor comunității Roma/țiganilor, incluzând utilizarea armelor de foc, continuă să apară și au condus la răni serioase și uneori mortale. Raidurile poliției în zonele unde locuiește comunitatea Roma/țiganilor, făcute deseori noaptea și fără autorizație sunt relativ comune, persoanele astfel arestate, incluzând femeile și copiii, fiind luate la secția de poliție pentru a fi interogate. Astfel de raiduri, care deseori sunt violente sunt prezentate în presă și la televizor ca exemplu de acțiune a poliției împotriva criminalității: nici o măsură nu este luată de media pentru a ascunde identitatea persoanelor afectate de astfel de raiduri. Dimpotrivă, faptul că romii sunt implicați este deseori subliniat și exploatat pentru a alimenta prejudecățile și stereotipurile generale menționate în altă parte în acest raport. S-a raportat ECRI că anumite controale ale poliției întreprinse în trenuri, aparent pentru a identifica persoanele care călătoresc fără bilet sau persoanele care cerșesc, urmăreau în special Roma/țiganii.
47. Astfel de abuzuri, deși bine documentate și raportate autorităților de către organizațiile neguvernamentale și diferite persoane nu apar ca fiind complet investigate sau sancționate; cazurile care sunt investigate sunt deseori lăsate nerezolvate. În acest sens, ECRI atrage atenția asupra Recomandării nr. 1 de politică generală în care ea susține înființarea unui mecanism independent de investigare care să cerceteze rapoartele abuzurilor poliției și să dețină puterea de a acționa atunci când este necesar. ECRI subliniază, de asemenea, necesitatea ca autoritățile polițienești să acționeze imediat pentru a preveni acțiunile organizate ale poliției, cum ar fi: raidurile sau arestările generale în care persoanele nevinovate sunt tratate ca niște criminali.

- **Domeniul juridic**

48. Deși nu par să existe date de încredere în acest domeniu, s-a raportat că membri ai comunității Roma/țiganilor sunt discriminați, de asemenea, în fața curții judecătorești, unde este posibil să primească sentințe mai drastice decât alții acuzați de crime similare. ECRI consideră că această problemă ar trebui să fie cercetată și investigată și că ar trebui făcute eforturi pentru ca judecătorii să beneficieze de o pregătire specială în ce privește ne-discriminarea pentru a învinge astfel de prejudecăți. ECRI consideră că introducerea noii legislații împotriva discriminării oferă un moment oportun pentru o astfel de pregătire atât pentru a mări gradul de conștientizare privind legislația în sine cât și pentru a pune în discuție probleme privind discriminarea și prejudecățile, așa cum ele pot afecta deciziile de zi cu zi ale curții.

N. Media

49. Media, în special media scrisă a fost responsabilă în trecut pentru răspândirea prejudecăților și stereotipurilor în cadrul societății și pentru senzaționalul lansat în jurul oricărui conflict etnic din țară. Deși situația s-a mai îmbunătățit, mai există încă situații în care ziarul publică rapoarte specificând identitatea etnică a criminalilor presupuși, se referă la comunitatea Roma/țiganilor în termeni defavorabili sau transmit reclame discriminatorii. Raidurile poliției în comunitățile Roma/țiganilor sunt prezentate, de asemenea, la televiziune sau în

presa scrisă nefacându-se nici un efort pentru nedezvăluirea identității celor implicați. Mai mult, anumite secțiuni ale presei încă mai publică articole cu nuanțe antisemite sau care stimulează dușmănia în special împotriva minorității maghiare. Deși există legislație pentru combaterea fenomenului de instigare la ură prin intermediul discursurilor "hate speech" și pentru reglementarea mediei în acea sferă, ea rareori sau poate niciodată nu a fost aplicată. ECRI subliniază importanța asigurării ca legislația în vigoare pentru combaterea exceselor media să fie consistent și riguros aplicată. Mai mult, ECRI încurajează profesioniștii media să utilizeze în totalitate mecanismele de auto-reglementare, cum ar fi codurile de conduită și să promoveze și să sprijine rapoartele care prezintă problemele referitoare la grupurile de minorități într-o manieră echilibrată și fără prejudecăți.

SECȚIA II: PROBLEME DE INTERES DEOSEBIT

În această secțiune a rapoartelor din fiecare țară, ECRI dorește să atragă atenția asupra unui număr limitat de probleme care, după părerea ei, merită de urgență o atenție specială în țara în cauză. În cazul României, ECRI ar dori să atragă atenția asupra necesității de aplicare a legislației și a politicilor de combatere a rasismului și a discriminării și asupra climatului de opinie din România.

O. Aplicarea legislației și politicilor de combatere a rasismului și discriminării

50. După cum a fost prezentat în alte părți ale acestui raport, România a făcut câțiva pași în ultimele luni pentru a aborda problemele rasismului și discriminării. În special a fost adoptată o nouă legislație pentru combaterea discriminării și a fost elaborată Strategia națională pentru îmbunătățirea condițiilor romilor. ECRI salută astfel de inițiative ca pe o recunoaștere, din partea autorităților, a faptului că există în România probleme privind rasismul și discriminarea și că trebuie acționat în sensul combaterii problemelor de acest fel. ECRI a aflat, de asemenea, cu plăcere că autoritățile au făcut eforturi pentru implicarea părților interesate din cadrul societății civile în dezvoltarea inițiativelor de acest fel și că mai multe canale pentru dialog și cooperare au fost deschise în consecință.
51. Totuși, ECRI este îngrijorată pentru că, deși în prezent s-a îmbunătățit cadrul legislativ și politic de combatere a rasismului și intoleranței, multe mai rămân de făcut în ce privește aplicarea lui. După cum a fost descris în altă parte a acestui raport, prevederile legislative deja în funcțiune pentru a combate manifestările de xenofobie, cum ar fi: incitarea la ură, la discursuri politice rasiste, discriminarea făcută de funcționarii publici sau discriminarea din alte domenii ale vieții, rareori au fost utilizate. Deși acest lucru ar fi mai de înțeles în cazul Ordonanței de guvern nr. 137/2000 de prevenire a discriminării, ca urmare a recente ei adoptări este îngrijorător faptul că prevederi legislative existente mai de mult nu au fost aplicate, în pofida cazurilor clare în care acestea ar fi trebuit aplicate.
52. Această lipsă de aplicare apare și în domenii cum ar fi comportamentul neadecvat al poliției. Deși au fost luate măsuri de pregătire a poliției în domeniul drepturilor omului și de îmbunătățire a relațiilor ei cu grupurile minoritare, totuși problemele persistă și s-a raportat frecvent la ECRI că abuzurile de putere ale poliției, după cum a fost descris în altă parte a acestui raport, nu sunt suficient

investigate, stăvilite sau pedepsite. În mod similar, politicile adoptate la nivel central nu sunt întotdeauna aplicate la nivel local. De exemplu acesta este cazul prevederilor învățământului pentru minoritățile naționale care nu sunt disponibile în mod egal și cu aceeași consistență pentru toate grupurile de minorități din țară.

53. ECRI consideră importantă folosirea acestui moment și a atitudinii pozitive create pentru a împinge mai departe aplicarea legislației și a politicilor în domeniul combaterii rasismului și intoleranței. În acest sens, ECRI subliniază necesitatea de a se asigura ca expertiza și cunoașterea gamei de legi și de măsuri din domeniul politicii aflate în vigoare să fie diseminată în jos spre acele persoane care răspund de aplicarea lor, în special la nivel regional și local. De aceea, ECRI încurajează inițiativele, cum ar fi înființarea de filiale regionale ale Departamentului pentru Relații Interetnice și numirea în diferitele sectoare ale administrației a persoanelor, în special membri ai grupurilor de minorități, care au o expertiză și cunoștințe în domeniul combaterii discriminării și a problematicii minorităților. De aceea, ECRI apreciază că Strategia pentru îmbunătățirea condițiilor romilor prevede angajarea reprezentanților Roma în fiecare prefectură, având ca responsabilitate aplicarea măsurilor prevăzute. ECRI subliniază, de asemenea, importanța transformării mai multor declarații generale și a obiectivelor pe termen lung în măsuri concrete și imediate care vor avea efect pe termen scurt. De asemenea, trebuie dezvoltate mecanisme de evaluare și controlare a succesului sau efectului măsurilor luate și trebuie asigurat un rezultat semnificativ pentru strategiile elaborate.

P. Climatul de opinie

54. Deși conflictele violente, cum au fost cele din 1990 între majoritate și grupurile de minorități, care au implicat în special comunitatea Roma/țiganilor, au dispărut, îmbunătățirea climatului de opinie în societate față de grupurile de minorități rămâne o zonă în care, mai departe, trebuie luate măsuri. ECRI consideră că anumite prejudecăți și stereotipuri persistă în societatea românească și că măsurile de îmbunătățire a climatului de opinie în ce privește grupurile de minorități ar trebui să constituie o maximă prioritate.
55. În acest sens, ECRI ar dori să atragă atenția asupra legăturilor între climatul negativ de opinie a publicului larg, pe de o parte, discursul politic și al reprezentanților media, pe de altă parte. În arena politică discursul politic naționalist utilizează retorica șovină și xenofobă, fără a avea frica pedepsei, acompaniată de publicarea materialelor care intenționează să incite resentimentele populației majoritare față de grupurile de minorități. Alegerile parlamentare din noiembrie 2000 au constituit ocazia retoricii antisemite și anti-minorități din perioada campaniei și au cunoscut o creștere îngrijorătoare a voturilor în favoarea partidului extremist "România Mare", conducând la creșterea reprezentării parlamentare a aceluia partid. Deși politicienii din alte partide s-au declarat a fi în favoarea măsurilor de promovare a anti-discriminării și a combaterii rasismului, o parte dintre ei nu au fost întotdeauna ferm pe pozițiile lor sau în discursurile lor împotriva manifestărilor politice de xenofobie și incitare la ură împotriva grupurilor de minorități.
56. Și la nivelul politicii locale se găsesc elemente care au tendința să dezvolte un climat negativ de opinie față de grupurile de minorități. De exemplu anumiți primari au adoptat o manieră deschis naționalistă, criticând măsurile luate în societate în beneficiul grupurilor de minorități, în timp ce alții au încercat să

introducă măsuri discriminatorii împotriva grupurilor de minorități, cum ar fi încercările de mutare a comunităților romilor/de țigani la periferiile orașelor sau de “curățare” a orașelor de grupurile indezirabile care nu aveau o reședință permanentă. În media, după cum a fost prezentat mai sus, anumite rapoarte tind să genereze un climat de suspiciune și disconfort în cadrul populației majoritare în ce privește anumite grupuri minoritare, în special comunitatea Roma/de țigani. Toate aceste manifestări de intoleranță din arena publică pot să influențeze climatul general al opiniei din țară și pot găsi un sprijin printre anumite segmente ale populației, care pot găsi astfel un țap ispășitor pentru propria lor situație dificilă din punct de vedere economic și social.

57. În primul raport privind România, ECRI a sprijinit Recomandarea 1123 (1997) a Adunării Parlamentare care a recomandat organizarea unei campanii de conștientizare împotriva rasismului și intoleranței. De aceea, ECRI a apreciat alocarea bugetară specială din 1997 care a fost făcută în domeniu și numărul de inițiative luate pentru creșterea conștientizării acestor probleme în rândul publicului larg și al copiilor. Totuși, aplicarea acestor inițiative este de multe ori mai mult teoretică și poate să nu conducă la o reală schimbare a mentalităților și atitudinilor. De aceea, ECRI încurajează continuarea și dezvoltarea creșterii conștientizării în domeniul combaterii rasismului și discriminării, în special în contextul introducerii noilor legislații și a măsurilor de politică precizate în acest raport. Astfel de măsuri ar trebui în mod deosebit orientate spre grupurile cheie ale populației, inclusiv copii și tineri dar și profesioniști, cum ar fi: ofițerii de poliție, din domeniul judiciar și al funcționarilor, a căror atitudine poate avea impact asupra vieții zilnice a grupurilor de minorități. Inițiativele de creștere a gradului de conștientizare ar trebui să se concentreze asupra existenței intoleranței, rasismului și discriminării și a efectelor lor, chiar și asupra punerii în lumină a istoriei și culturii grupurilor de minorități, ca parte integrantă a societății românești. Asocierea sectorului ne-guvernamental în sensul dezvoltării și organizării unor asemenea inițiative poate îmbunătăți diseminarea, credibilitatea și impactul acestora.
58. ECRI subliniază, de asemenea, rolul crucial pe care trebuie să îl joace liderii de opinie pentru influențarea climatului general de opinie din țara lor. În mod deosebit, ECRI subliniază responsabilitatea politicianilor nu numai de a evita utilizarea retoricii rasiste și intolerante, ci de a lua o atitudine fermă și în mod public împotriva acestui tip de retorică și de a recunoaște existența intoleranței și a discriminării ca probleme ce trebuie abordate. Și media are rolul ei de jucat, printre altele de a evita discriminarea stereotipurilor negative și crearea efectului de senzațional în jurul incidentelor care implică membri ai grupurilor de minorități. ECRI speră ca noile inițiative luate de autorități pentru combaterea rasismului și intoleranței vor constitui un punct de plecare pentru o dezvoltare largă și în profunzime în arena politică și în acest fel, să promoveze o îmbunătățire a percepției și conștiinței publicului asupra anumitor grupuri de minorități.

BIBLIOGRAFIE

Această bibliografie prezintă sursele principale publicate care au fost utilizate în timpul examinării situației din România. Ea nu ar trebui considerată ca fiind o listă exhaustivă a tuturor surselor de informare disponibile la ECRI în timpul pregătirii raportului

1. CRI (99) 9: Report on Romania, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1999
2. CRI (96) 43: ECRI general policy recommendation n°1: Combating racism, xenophobia, antisemitism and intolerance, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, October 1996
3. CRI (97) 36: ECRI general policy recommendation n° 2: Specialised bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, June 1997
4. CRI (98) 29: ECRI general policy recommendation n° 3: Combating racism and intolerance against Roma/Gypsies, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1998
5. CRI (98) 30: ECRI general policy recommendation n° 4: National surveys on the experience and perception of discrimination and racism from the point of view of potential victims, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1998
6. CRI (98) 80: Legal measures to combat racism and intolerance in the member States of the Council of Europe, ECRI, Strasbourg, 1998
7. Parliamentary Assembly Doc. 9078 on Csango minority culture in Romania, May 2001
8. Recommandation de l'Assemblée parlementaire 1201 (1993) relative à un protocole additionnel à la Convention européenne des Droits de l'Homme sur les droits de minorités nationales
9. PO-S-MIN (96) 3 rev. 6th meeting of the Group of specialists on the demographic situation of national minorities (PO-S-MIN) (Strasbourg, 14-16 May 1997) – “The demographic situation of the main national minorities in Romania”, revised report prepared by the National Commission for Statistics (Bucharest); Strasbourg, March 1997
10. ACFC/SR (99) 11 : Rapport soumis par la Roumanie en vertu de l'Article 25, Paragraphe 1 de la Convention cadre pour le protection des minorités nationales, 24 June 1999
11. CERD/C/363/Add.1.: “Quinzièmes rapports périodiques des Etats parties devant être présentés en 1999 », May 1999
12. UN Human Rights System – for the record 1999 : thematic report on Romania, 1999
13. A/54/18, paras. 272-290 : « Conclusions du Comité pour l'élimination de la discrimination raciale, Roumanie », Août 1999
14. European Roma Rights Centre: “Cases of Relevance to the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination in Romania” for consideration by the United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination at its 55th Session, August 1999
15. Commission européenne : « Roumanie 2000. Rapport régulier 2000 de la Commission européenne sur les progrès réalisés par la Roumanie sur la voie de l'adhésion », November 2000

16. US Department of State : "2000 Annual Report on International Religious Freedom: Romania", September 2000
17. US Department of State: "1999 Country Reports on Human Rights Practices: Romania", February 2000
18. Romanian Helsinki Committee (APADOR-CH): "Romania 1999", March 2000
19. International Helsinki Federation for Human Rights (IHF) "Religious Discrimination and Related Violations of Helsinki Commitments", report to the OSCE Supplementary Human Dimension Meeting on Freedom of Religion, Vienna, March 1999
20. International Helsinki Federation for Human Rights (IHF): Annual Report 1999 on Romania
21. Amnesty International Annual Report 2000 on Romania
22. The Stockholm International Forum "Combating Intolerance" (29-30 January 2001) – Report on Romania
23. Ordonnance du Gouvernement no. 137 sur la prévention et la sanction de toutes les formes de discrimination, Roumanie, septembre 2000
24. The Parliament of Romania, The Governing Programme 2001-2004, Bucharest, 28 December 2000
25. The Government of Romania, Ministry of Public Information: "Strategy of the Government of Romania for improving the condition of the Roma", Bucharest, 2001
26. Ombudsman, Instituția Avocatul Pöporului, "Protection of Child's Rights – Special Report" UNICEF-Romania, Bucharest 2000
27. Instituția Avocatul Pöporului, Annual report 2000, Bucharest 2000
28. Ombudsman, Instituția Avocatul Pöporului, "Special Report regarding the activity in the field of minorities, immigrants, aliens and religious denominations in 1999", Bucharest 2000
29. Dezideriu Gergely and Mădălin Morteau, "Human Rights Department – Discrimination and Violence cases", Roma Center for Social Intervention and Studies (Romani CRISS), Bucharest 2001
30. Romani CRISS: "Media contamination with racism – attitudes towards the Roma minority", Bucharest 2001
31. Ina Zoon, "On the margins- Roma and Public Services in Romania, Bulgaria, and Macedonia", Open Society Institute, 2001
32. Johanna Mac Veigh, "Human Rights and Policing in Romania – Trying to answer some important questions", World Organisation against Torture (OMCT)